

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsak četrtek.
Cena: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četr-
letno Din 8.—, inozemstvo
Din 64.—

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5
Telefon interurban 113

Cena inseratom: cela
stran Din 1400.—, pol str-
ni Din 700.—, četr strani
Din 350.—. Mali oglasi be-
sesta Din 1.—, stalnim popust

Besede in dejanja.

Od besede do dejanja je dolga pot. Mnogo ljudi je, ki te poti sploh ne najdejo. Ostanajo samo pri besedi. Do dejanj ne pridejo, ker je za delo treba volje, požrtvovalnosti in vztrajnosti, vsega tega pa jim nedostaja.

Kar velja o poedincah, velja tudi o strankah. So stranke, ki so močne v besedah, pa slabe v dejanjih. Njihovi programi in njihove izjave so kakor šopki cvetic, ki za nekaj časa razveseljujejo oko, pa ostanejo brez praktične vrednosti, ker ne obrodijo sadu. Takšne stranke so brezplodne in zato ljudstvu ne prinašajo koristi, marveč samo škodo. Blagor in napredek ljudstva ne počiva na besedah, temveč je zasnovan na delu.

Politika besedičenja.

Ako bi beseda bila vse, dejanja pa nič, bi Radičeva stranka bila prva na svetu. Radič je mož besede, in to ne v tem smislu, da bi držal svojo besedo, marveč v tem, ker njega je samo beseda in fraza, delo pa mu je tuje. Radiču nikdar ne manjka besed, naj si je dobre ali slabe volje. On govori in besediči in se niti ne vpraša, ali je to, kar prihaja iz njegovih ust, pametno ali neumno. On ne pomišlja in ne razmišlja, ampak kar mu pride na jezik, to tudi skoči preko ograje njegovih zob.

Dobrikanje kmetškemu ljudstvu in zabavljanje čez gospodo, to je najbolj omiljeni predmet njegovih govorov, ki mu služi kot vaba za neuke ljudi. S tem je ljudi na Hrvaškem privabil k sebi in s tem jih tudi drži pri svoji stranki. Dobrikati se kmetu kemu stanu, zabavljati čez pokvarjeno gospodo: to je početek in konec Radičeve modrosti, v tem je ves njegov kmetški program.

Ni ga menda kmetškega voditelja na svetu, gotovo ne pri omikanih narodih, ki bi bil tako siromašen na delih za gospodarski in kulturni napredek kmetškega ljudstva, kakor je Stjepan Radič. Da je v hrvatskih pokrajinah tako malo združenih in drugih gospodarskih organizacij za kmetško ljudstvo, da je med hrvatskim kmetškim ljudstvom toliko ljudi, ki ne znajo ne brati in ne pisati, da ni med njim ljudsko-prosvetnih organizacij, to je krivda Radiča in njegove brezplodne politike.

In mož takšnih lastnosti hoče biti voditelj ne samo hrvatskega, marveč tudi slovenskega naroda. On ho-

če v Slovenijo upeljati svojo hrvatsko politiko — politiko besedičenja, dobrikanja, hujskanja in zmerjanja. Ta politika nosi sedaj naslov: kmetška demokracija. Vrhovni komandant tega političnega besedišča je Stjepan Radič, podpoveljniki v Sloveniji pa so Pucelj, Prepeluh, Žerjav, Kramer in Pivko. Programa ta gospoda nima in ga tudi ne potrebuje, besedičenje jim je vse. Z besedarjenjem mislijo ljudstvu pomagati in odpraviti težave sedanje dobe. Po svojih listih pišejo in po svojih shodih govoričijo o prevlasti Srbov v tej državi, a nočejo priznati, marveč trdovratno zanikajo kakor vsi krivci, da so sedanjo ureditev države in sedanje razmere sami povzročili, ker so glasovali za centralistično ustavo in centralizirajoče zakone. Tako jih je samo besedičenje, samo zavijanje, sama laž in samo hujskanje.

Politika dela.

Naša stranka pa je stranka dela. Od nekdanj je bila preverjena, da je delo rešitev za poedinca in za narod. Delo, edino delo ustvarja vrednote, duševne in gmotne. Beseda sama ne zadostuje, je prazna in brezplodna. Politika samih besedi je za narod nesreča, kakor spričuje zgodovina. Besedičenje in prepiranje ni rešilo še nobenega naroda, marveč je upropastilo cele države.

Ustanovitelji in voditelji naše stranke so bili ter so možje dela. Zasnovali so za našo stranko program dela na vseh poljih javnega življenja. Iz tega dela so se rodile organizacije, ki so našemu narodu prinesle največjo korist. Da se je naše kmetško ljudstvo osvobodilo iz rok oderuhov ter da dobiva tako cenen kredit, kakor ga ni v nobenem drugem delu naše države, to je zasluga naše stranke in njene združne organizacije. Da je naše ljudstvo povprečno na najvišji stopnji ljudske prosvete ter se more v tem oziru meriti z merilom velikih kulturnih narodov, to je zasluga naše stranke in njene prelepe prosvetne organizacije.

Tudi v politiki je naše geslo: delo. Ko smo bili v opoziciji, smo napeli vse svoje moči, da smo odpravili iz zakonskih predlogov največje trdote. Nismo samo govorili in zabavljali, marveč smo se potrudili, da s pri-govarjanjem in osebnim uplivanjem

prepričamo vlastodržce o škodljivosti monogoterih predloženih zakonskih določb za ljudstvo, osobito za slovensko ljudstvo. Da zakoni, koje je skovala vladina večina, v kateri so tudi bili samostalni demokratje in samostojni kmetijci, niso še slabši, to je naša zasluga. Zlasti je bila naša skrb, da branimo gospodarske interese in koristi slovenskega ljudstva in vseh njegovih stanov. Vsak udarec, ki je bil v tem oziru namenjen našemu ljudstvu, smo poskusili odbiti. In kar jih je bilo v resnici odbitih ali preprečenih, smo jih odbili ali preprečili mi s svojo pazljivostjo in odločnostjo. Kot članica vladne večine je naša stranka doseгла zenačenje davčnih zakonov v celi državi. Sedanja kmetška demokracija se širokousti o tem, kako je ona boriteljica za enakopravnost prečanskih krajev s Srbijo. Ko so stranke sedanje kmetške koalicije bile na vladi, so ne samo mirno gledale, marveč tudi sodelovale, da so se prečanskim krajem nalagali vedno večji in višji davki. Takrat je bila ideja enakopravnosti uresničena s tem, da so poleg srbijanskih ministrov tudi Pribičević, Žerjav, Pucelj in Radič bili ministri, prečanski kraji pa so smeli in morali plačevati veliko večje davke nego Srbija. Kako naša stranka pojmuje enakopravnost, dokazuje zenačenje davčnih zakonov, vsled kojega bodo od novega leta 1929 vsi kraji naše države plačevali iste davke. Ker se ideja enakopravnosti v naši državi ne da izvesti brez široke, jake in istinske samouprave ljudstva, se naša stranka trudi, da se ta samouprava razširja in pogloblja, zlasti pa da se ji zajamči trdna in solidna finančna in gospodarska podlaga. To je naš program in takšno je naše delo. V tem je rešitev našega ljudstva, v tem je jamstvo za njegov gospodarski in duševni napredek.

POPOLNI RAZGOVORI

»Spet govorijo in pišejo po vseh listih o neki stvari, ki je prav nič ne razumem«, se je oglašil prijatelj pri našem zncancu — gospodarju. »Kaj so to nettunske konvencije?«

»Ime je zopet tuje, pa sem enkrat že slišal razlago o tem, pa ti ga lahko razložim. Nettuno je neko mesto v Italiji. V tem mestu so pred tremi leti napravili dogovor med Italijo in Jugoslavijo in sicer ga je za Jugo-

slavijo v imenu tedanje vlade Pašič-Pribičevića podpisal tedanji zunanji minister dr. Ninčič. Dogovor pa se imenuje s tujo besedo — konvencija. Zdaj veš, da so Nettunske konvencije — dogovor med Italijo in Jugoslavijo, sklenjen v mestu Nettunu v Italiji.

»To zdaj razumem, čeprav mi te tujke ne gredo prav v glavo in bi se preje jezik zlomil kot pa jih gladko izgovoril. Zdaj mi pa še to povej, zakaj pa zdaj naenkrat o tem toliko pišejo?«

»To je pa takole: Tedaj ni bilo nobene sile o tem dogovoru sklepati v narodni skupščini, ker je z Italijo veljala še posebna prijateljska pogodba. Zato se je sklepanje o tem preložilo tako dolgo, da poteče ona pogodba. »Slovenski Gospodar« je itak že pisal, da se je začasno za pol leta odložilo sklepanje o nadaljnjem prijateljskem razmerju z Italijo. Sedaj pa čas prihaja, da se to ponovno uredi. Kdo v državi bi danes upal stopiti pred narod in reči: Nočemo več miru, nočemo več z Italijo mirnih odnošajev, hočemo vojsko! Narod bi ga kamenjal! Sedanja vlada hoče tudi v tem oziru napraviti stalnost, hoče zasigurati naše meje, da bodo prenehale govorice, ki jih je povzročala dosedanja negotovost — kaj bo z Italijo!«

»To je čisto prav, kar dela sedanja vlada! Toda ali pa ne daje Italiji v tem dogovoru kakih pravic, ki bi škodovala naši državi?«

»Dragi moj, kaj pa je danes, rečem danes, saj me razumeš, več vredno kot mir? Italija pa se je do sedaj ves čas izgovarjala pred vsem svetom, da se mora pripravljati na vojsko z nami, ker — mi nočemo skleniti prijateljskega dogovora z njo. Naša država stoji pred vsem svetom označena kot vojskeželjna. Da nam to škoduje, je jasno. Tudi pri sklepanju posojila v Angliji smo morali dokazati, da nočemo vojske. In mi je res nočemo! So tudi taki v naši državi, ki jo hočejo, ki bi se pa v slučaju vojke doma poskrili in bili — liferanti za vojsko!«

»Vsaka vojska prinese prokletstvo«, je dejal invalid, ki je bil v družbi. Tudi njemu jo je. Le eno roko še ima, drugo so mu odsekali.

»Ta bi pa posebno še nam Slovencem prinesla nesrečo, saj bi ravno Slovenija bila — bojno polje!«

»Norec, kdor hoče vojsko«, je znova zavpil invalid.

»Norec pa tudi tisti, ki posluša te hujskače na vojsko in to so naši demokrati in radičevci, ki hočejo preprečiti pogodbo z Italijo in s tem — povzročiti nevarnost vojske. Može, od človeka do človeka pojdemo, posebno do onih naših tovarišev, ki so še v zmoti in ki so še pristaši demokratov in radičevcev, povemo jim, da držijo z onimi, ki nočejo miru — ampak spor z Italijo! Povzročimo, da dobijo iz lastnih vrst odgovor, kakor ga zaslužijo za to svojo zavoženo politiko! Javno naj odstopajo njihovi pristaši, njihovi listi »Domovina«

in »Kmeti list« naj romata nazaj v njihove brloge! Vsa Slovenija naj pokaže, da je z vlado, ki hoče storiti vse, tudi ta težak korak, samo da se ohrani mir!«

In može, ki so pogledali na svoja polja, svojo mlado setev, so imeli samo eno željo v srcu: »Da bi tudi v miru želi!«

Odgovor in primerjanje.

Velik boben poje; velika votla beseda v govoru in v časopisju gre po deželi. Ogenj in voda: Pribičević in Radič sta se združila ter oznanjata novo blagovest, rešiti hočeta posebej kmetško ljudstvo, dati mu blagostanje in svobodo.

Sicer dobro vemo, da naše izobraženo ljudstvo pozna dobro te junake, vendar je dobro, da jih malo požgečkamo, jim izprašamo vest ter opozorimo na nepremostljivo razliko med njihovimi besedami in njihovimi dejanji.

Kje ste bili dosedaj?

Naenkrat so samo oni sposobni rešiti vsa kmetška in državna vprašanja, napraviti raj na zemlji; toda predpogoj je: streti Vukičevićovo-Davidovičovo in Koroščevo vlado. Mi vprašamo te novopečene kmetške prijatelje: Kje pa ste bili dosedaj? Kaj ste delali vi dosedaj, da je treba kmetško ljudstvo reševati? Kako ste ravno naekrat najsposobnejši postali, ko ste radi nesposobnosti bili vrženi iz kučijaževnega mesta na državnem vozu in od krmila državne ladje?! Ljudstvo je imelo zadnjih deset let Radiča in njegovo stranko na vladi več kot dve leti, Pribičevića in njegove nasilneže pa več kot pet let. Torej skupaj skoraj 8 let! Kdo je odgovoren za razmere, iz katerih je sedaj treba ljudstvo reševati? Odgovora seveda ne bomo dobili in ga ne rabimo: **odgovor so dobro znana dejanja teh ljudi.** Ko bo Radič hrvatskim Zagorcem, ktere vodi politično že trideset let, znal preskrbeti vsaj najskromnejši kruhek in obleko, da ne bodo lačni in nagi beračili po našem Štajerskem, bomo verjeli, da zna za ljudstvo nekaj napraviti. Ko bo Žerjav in Pivko nudil ljudstvu več kot papirnato »Domovino« in advokatske račune, bomo verjeli, da so se začeli zboljševati!

Naši grehi

so po njihovem zatrdilu med drugimi, da se ne izvede agrarna reforma, da naše združništvo ne vrši svoje naloge in da naše duhovništvo ovira ljudstvo v gospodarskem in umstvenem napredku. Koliko trditvev, toliko zavijanj in neresnic.

V agrarnem ministrstvu so ti patentirani osrečevalci ljudstva imeli kot ministre Pavla Radiča, dr. Poljaka in dr. Krizmana. Kaj so ti ljudje delali po našem Prekmurju in po Štajerskem, kako se liberalni advokatje trudijo za interese **tujerod-**

nih veleposestnikov, to znajo in občutijo preveč dobro vsi agrarni interesi! Računi, računi, to je krona njihovega delovanja za ljudstvo! Da se pa ni razbilo in razdejal recimo gornjegrajsko posestvo ljubljanskega škofa, za to so zakoniti in stvarni razlogi. Ni bolj skromnega in požrtvovalnega moža kakor je ravno naš ljubljanski vladika, ki je Slovencem v glavnem z dohodki tega posestva zagotovil slovenske knjige za srednje šole, prvo slovensko gimnazijo, kjer se sama uboga kmetška mladina vzgaja in izobrazuje. Pokažite vi nasprotniki v celi slovenski zgodovini iz svojih vrst vsaj podobno kulturno in človekoljubno dejanje! Nimate ga! Ne zmorete ga.

Naše združništvo je že dolgo rešilo ono veliko nalogo, ki bi jo Radič tudi moral in Srbi ravnotako! Naše ljudstvo je rešeno spon oderuštva in pošten in priden človek dobi poceni kredit pri svojih zavodih, ki jih opravljajo naši može sami po svoji sposobnosti in uvidevnosti. Naše kmetško ljudstvo ni več suženj liberalnega oderuha in nemškutarškega meščana, kateremu je moralo **poleg rednih obresti samo »za dobroto«** še dajati letno po 10% in še več. **Pomislite: nikdar več slovenski kmet pod liberalnim oderuhom klečal ne bo** in to je zasluga požrtvovalnega dela Slovenske ljudske stranke, posebej še našega duhovništva, ki je vodilo in vzgojilo te naše može, da sedaj lepo sami strokovno in pošteno delajo in vodijo svoje zavode, ki so blagoslov in rešitev za naše ljudi v dnevih nesreč in težav.

Ko je vsled notranje gnilobe propadla stara Evropa in rimsko carstvo, jo je dvignil k novemu moralnemu in gospodarskemu življenju sv. Benedikt s svojim: »Ora in labora«. Ko je bil vsled fevdalnega in meščanskega liberalnega gospodarstva slovenski kmet reven, beden in zanemarjen v svoji leseni, nizki kolibi, kakor cigan v svojem šotoru, je prišel Slomšek z nasledniki v »Slomšku«, prišel je Jeglič in Krek z drugimi. Uspeh je ta, da stoji slovenski kmet danes kot močen faktor v slovenski in jugoslovanski javnosti. Narodno, politično, prosvetno probujene Slovenije ne bi bilo, ako ne bi bilo teh mož. Imamo stotine mož, ki 15 do 20 let in še dalje brez beliča odškodnine delujejo združno. Pokažite nam jih vi nasprotniki, če jih imate v svojih vrstah!?

Kaj nudite?

Vi, ki hočete sedaj osrečiti naše ljudstvo, ste nam ustvarili centralistično državo, kar sedaj sami obsojate. Do sedaj pa ste obrekovali in natolcevali naše ljudstvo in njegove zastopnike, ker je hotelo samoupravo. Vi ste nagromadili uradništvo in tisoče mladih penzionistov, vi ste zvišali vse davke, vi ste napravili s slabim gospodarstvom nered, in mi, ki s težavo popravljamo, mi smo seveda krivci!

Vi ste s svojimi nacijonalizacijami